

De sociale werkvoorziening in 2000

Margot de Bontridder – de Steur¹

In dit artikel wordt een beeld geschetst van de economische ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in de sociale werkvoorziening in 2000. Daarbij worden de ontwikkelingen binnen de werkvoorziening en die binnen de industrie (exclusief de sociale werkvoorziening) zoveel mogelijk aan elkaar gerelateerd.

Hoewel de industriële verkopen ook in 2000 stijgen, heeft de werkvoorziening minder kunnen profiteren van het gunstige economische klimaat dan de rest van de industrie. De verschuiving van een producerende naar een dienstverlenende sociale werkvoorziening, die zich tussen 1995 en 1999 voordeed, zet niet echt door in 2000. De Rijksvergoeding blijft onvoldoende om de arbeidskosten van het WSW-personeel te kunnen dekken. En ondanks een stijging van de gemeentelijke bijdrage belandt de werkvoorziening in 2000 in de rode cijfers.

Inleiding

Van oudsher wordt de sociale werkvoorziening (SW) in Nederland tot de industrie gerekend, omdat er oorspronkelijk vooral industriële productie plaatsvond. Vandaar dat in dit artikel de ontwikkelingen die zich in 2000 hebben voorgedaan in de sociale werkvoorziening zoveel mogelijk worden gerelateerd aan die binnen de industrie (exclusief SW). Na een korte inleiding worden de ontwikkelingen beschreven aan de hand van een aantal economische gegevens, zoals die worden weergegeven in de tabel op de volgende pagina.

Gelet op het aantal bedrijven is de sociale werkvoorziening nooit een erg grote branche geweest. Op 1 januari 2000 zijn slechts 106 bedrijven² actief in de sociale werkvoorziening. Precies een jaar eerder waren dat er nog 108. Deze daling is het gevolg van fusies. In diezelfde periode is het aantal bedrijven in de industrie (exclusief SW) met bijna 2 procent gestegen tot ongeveer 6,5 duizend. Dat betekent dus dat het aantal SW-bedrijven als percentage van het aantal bedrijven in de industrie (exclusief SW) afneemt tot ruim 1,5 procent.

De overgrote meerderheid van de bedrijven in de sociale werkvoorziening heeft een groot personeelsbestand. Zo werken bij liefst 60 procent van de bedrijven meer dan 500 medewerkers. En nog eens bijna 20 procent van de bedrijven heeft tussen de 200 en 500 medewerkers. Gemiddeld werken er in 2000 ongeveer 920 mensen per SW-bedrijf³.

Ter vergelijking: in de rest van de industrie maken bedrijven met meer dan 200 werknemers nog geen 10 procent uit van het totale aantal bedrijven.

Steeds meer werknemers in de werkvoorziening

Het aantal werknemers in de sociale werkvoorziening blijft stijgen. In 2000 werken er ruim 93,5 duizend mensen, terwijl dat er in 1999 nog ruim 92 duizend⁴ waren. Dit is een groei van bijna 2 procent. In de rest van de industrie is het aantal werknemers in datzelfde jaar gelijk aan 683 duizend. Daarmee komt het aantal werknemers ruim 2 procent hoger uit dan in 1999. Het aantal SW-werknemers als percentage van het aantal werknemers in de rest van de industrie blijft dan ook vrijwel stabiel op circa 14 procent.

In 2000 is ook het aantal WSW-ers⁵ met bijna 2 procent toegenomen ten opzichte van 1999. Daarmee komt het aantal WSW-ers uit op 86 duizend, terwijl het aantal ambtenaren binnen de SW stabiel gebleven is op ongeveer 7,5 duizend. In 2000 is de verhouding tussen het aantal ambtenaren en het aantal WSW-ers dus ongeveer 1 op 11. Evenals in 1999 is het aantal WSW-ers in 2000 ongeveer gelijk aan 13 procent van het aantal werknemers in de rest van de industrie.

Overigens betekent de groei van het aantal WSW-ers niet dat er geen uitstroom plaatsvindt uit de werkvoorziening. Deze uitstroom is echter beperkt. In 2000 zijn ruim 5 duizend WSW-ers uitgestroomd⁶. Van de uitstromers in de tweede helft van 2000 is slechts 15 procent doorgestroomd naar reguliere arbeid, terwijl bijna één derde met pensioen is gegaan of gebruik heeft gemaakt van de VUT-regeling. De functie van de sociale werkvoorziening als toegangsweg naar de reguliere arbeidsmarkt blijkt dus beperkt. De meerderheid van de WSW-ers blijft immers de rest van hun arbeidzaam leven actief binnen de werkvoorziening.

Naast de traditionele groepen WSW-ers en ambtenaren zijn nog andere groepen werknemers aan te wijzen binnen de sociale werkvoorziening. Zo gaan steeds meer bedrijven die de Wet op de Sociale Werkvoorziening (WSW) uitvoeren, ook andere regelingen uitvoeren. Dat kan bijvoorbeeld de Wet Inschakeling van Werkzoekenden (WIW) of de Wet Reïntegratie Arbeidsgehandicapten (REA) zijn. Exacte aantallen zijn niet beschikbaar, maar naar schatting is deze groep ongeveer gelijk aan 5 procent van het aantal WSW-ers⁷.

Een andere groep waarvan geen exacte aantallen beschikbaar zijn, is het aantal uitzendkrachten dat werkzaam is binnen de werkvoorziening. Toch is ook dit aantal gestegen in 2000. Dat valt af te leiden uit de fors gestegen kosten van dienstverlening door derden. In 2000 is ruim 35 miljoen euro betaald voor uitzendkrachten en dat is 13 procent meer dan in 1999. Zelfs wanneer rekening gehouden wordt met een stijging van de lonen in het kader van de CAO, wijst deze kostenstijging op een toename van het aantal uitzendkrachten. Helaas zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om hierover meer gedetailleerde uitspraken te kunnen doen.

Tabel. Sociale werkvoorziening en industrie in cijfers, 1999 en 2000.

	1999			2000			Groei 2000 t.o.v. 1999	
	Industrie ¹	Soc. werkvoorziening	% van ind.	Industrie ¹	Soc. werkvoorziening	% van ind.	Industrie ¹	Soc. werkvoorziening
								%
Aantal bedrijven ²⁾	6.444	108	1,7	6.560	106	1,6	1,8	-1,9
Aantal werknemers	666.751	92.190	13,8	682.703	93.689	13,7	2,4	1,6
w.v. W.S.W.-ers		84.616	12,7		86.094	12,6		1,7
ambtenaren		7.574			7.595			0,3
	<i>mln euro</i>			<i>mln euro</i>				
Totale productiewaarde	157.546	1.115	0,7	187.087	1.160	0,6	18,8	4,0
Industriële verkopen ³⁾	148.615	746	0,4	176.882	779	0,4	19,0	4,4
w.o. buitenland	76.908	27	0,0	--	26			-3,7
Voorraadmutaties producten ⁴⁾	-10	-1		1.649	0			
Marge handelsactiviteiten ⁵⁾	8.941	371	4,1	8.557	381	4,5	-4,3	2,7
Totale verbruikswaarde	112.231	618	0,6	135.949	638	0,5	21,1	3,2
Industriële inkopen	87.889	378	0,4	108.007	394	0,4	22,9	4,2
Voorraadmutaties grond- en hulpstoffen	338	1		500	1			
Energieverbruik	3.125	27	0,9	3.556	29	0,8	13,8	7,4
Overige bedrijfskosten	21.555	213	1,0	24.886	217	0,9	15,5	1,9
Bruto toegevoegde waarde ⁶⁾	45.315	497	1,1	51.139	522	1,0	12,9	4,9
Kostprijsverhogende heff. en belastingen ⁷⁾	1.746	-14	-0,8	2.464	-25	-1,0		
Arbeidskosten	25.708	2.137	8,3	27.243	2.230	8,2	6,0	4,4
w.v. W.S.W.-ers		1.814			1.882			3,8
ambtenaren		323			348			7,7
Bruto bedrijfsresultaat	17.861	-1.625	-9,1	21.431	-1.683	-7,9	20,0	3,6
Saldo ontvangen en betaalde interest	-1.063	-42		-913	-39			
Saldo overige baten en lasten	856	-11		780	-12			
Afschrijvingen op vaste activa	6.692	87	1,3	6.994	87	1,2	4,5	-0,3
Rijksvergoeding		1.717			1.756			2,3
Gemeentelijke bijdrage		52			58			12,2
Resultaat voor belastingen	10.962	4	0,0	14.304	-7	0,0	30,5	-273,5
<i>Kengetallen</i>	<i>1.000 euro</i>			<i>1.000 euro</i>				
Toegevoegde waarde per werknemer	68	5		75	6			
Arbeidskosten per werknemer	39	23		40	24			
Arbeidskosten per W.S.W.-er		21			22			
Arbeidskosten per ambtenaar		43			46			
	%							
Arbeidskosten in % van toegevoegde waarde	57	430		53	427			
Netto arbeidskosten in % van toegevoegde waarde		84			91			
Subsidieratio		105,6			107,2			
Dekking exploitatietekort door gemeentelijke bijdrage		-92			-112			

¹⁾ Excl. Sociale werkvoorziening

²⁾ Gecoördineerde populatieschatting: het aantal bedrijven per 1 januari van het verslagjaar

³⁾ Incl. exportrestituties

⁴⁾ Incl. onderhanden werk

⁵⁾ Incl. overige opbrengsten

⁶⁾ Tegen marktprijzen

⁷⁾ Minus exploitatiesubsidies

Industriële verkopen blijven stijgen

In 2000 bedragen de industriële verkopen van de sociale werkvoorziening 779 miljoen euro. Dat is ruim 4 procent hoger dan een jaar eerder. Deze groei blijft ver achter bij die voor de rest van de industrie. Daar zijn de industriële verkopen in 2000 liefst 19 procent hoger dan in 1999. Blijkbaar heeft de industrie beter kunnen profiteren van het economisch gunstige klimaat dan de werkvoorziening.

Daarvoor zijn twee belangrijke oorzaken aan te wijzen. Allereerst is de industrie veel sterker op de buitenlandse markt gericht dan de werkvoorziening en is het juist de buitenlandse omzet die sterk is gestegen. Structureel realiseert de industrie ongeveer de helft van haar omzet in het buitenland. SW-bedrijven richten zich daarentegen vooral op de lokale markt. In 2000 is slechts 3 procent van haar totale industriële verkopen op de buitenlandse markt verkocht. Als er wel aan het buitenland verkocht is, is dat vrijwel altijd aan landen binnen de Europese Unie. En het zijn vooral SW-bedrijven die in grensstreken liggen die hun producten in het buitenland verkopen.

Een tweede oorzaak hangt samen met de activiteiten waarmee de werkvoorziening zich bezighoudt. Hoewel vrijwel alle branches binnen de industrie een omzetstijging laten zien in 2000, is vooral de omzet van de aardolie-, chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie sterk gestegen. Dit hangt nauw samen met de hoge prijzen van ruwe aardolie en aardolieproducten in dat jaar. En juist de activiteiten die in deze branche worden uitgevoerd, komen in de werkvoorziening nauwelijks voor.

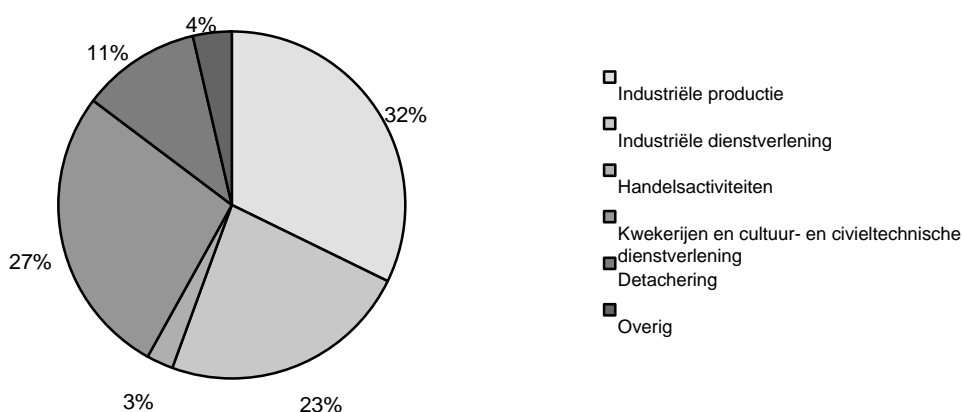
Daarnaast behaalt de sociale werkvoorziening ongeveer een kwart van haar omzet met industriële dienstverlening⁸. De eindproducten daarvan worden door de werkvoorziening geleverd aan de, veelal Nederlandse, opdrachtgever en dus niet rechtstreeks op de (buitenlandse) markt gebracht.

De totale omzet die door de sociale werkvoorziening is gerealiseerd in 2000 bedraagt 1.164 miljoen euro. Dat is bijna 5 procent meer dan in 1999. Van de verschillende economische activiteiten waarmee SW-bedrijven zich bezighouden, is industriële dienstverlening de enige waarvan de opbrengsten zijn gedaald. Ondanks deze opbrengstdaling van 6 procent, wordt in 2000 nog 23 procent van de totale omzet met deze activiteit verdiend, zoals blijkt uit de figuur op deze pagina. Het grootste deel van de totale omzet (32 procent) wordt echter verdiend met industriële productie. Verder komt 27 procent van de omzet uit kwekerijen en cultuur- en civieltechnische dienstverlening⁹, 11 procent uit detacheringsactiviteiten, bijna 3 procent uit handelsactiviteiten en de resterende 4 procent uit administratieve dienstverlening en andere activiteiten.

Daarmee is het aandeel van de industriële productie 2 procentpunt hoger dan in 1999. Daarentegen is het aandeel van de industriële dienstverlening met 3 procentpunt afgenomen. Ook het aandeel van kwekerijen en cultuur- en civieltechnische dienstverlening is afgenomen, zij het met slechts één procentpunt.

Tussen 1995 en 1999 was er nog sprake van een verschuiving van een producerende naar een dienstverlenende werkvoorziening. Die ontwikkeling zet zich in 2000 niet echt door. Het aandeel van detachering blijft stabiel en dat van de industriële dienstverlening neemt af, terwijl het aandeel van de industriële productie juist toeneemt.

Figuur: Aandeel diverse activiteiten in gerealiseerde omzet (%)

Ook marge handelsactiviteiten blijft stijgen

De opbrengsten uit handelsactiviteiten zijn met ruim 23 procent toegenomen van 24 miljoen euro in 1999 tot 30 miljoen euro in 2000. Dit is de sterkste stijging onder de activiteiten binnen de sociale werkvoorziening. Het aandeel van de handelsactiviteiten in de totale omzet blijft echter beperkt tot ongeveer 3 procent.

De groei van de marge van handelsactiviteiten en niet-industriële activiteiten blijft beperkt tot 3 procent. Daarin is de stagnering van de verschuiving van producerende naar dienstverlenende werkvoorziening weer te herkennen. De marge is toegenomen van 371 miljoen euro in 1999 tot 381 miljoen euro in 2000. In dezelfde periode is de marge voor de rest van de industrie met ruim 4 procent afgenomen tot 8.557 miljoen euro.

De productiewaarde van de werkvoorziening stijgt met 4 procent van 1.115 miljoen euro in 1999 tot 1.160 miljoen euro in 2000. In vergelijking met de rest van de industrie is dit een bescheiden groei. Daar stijgt de productiewaarde namelijk met bijna 19 procent tot 187.087 miljoen euro in 2000. Zoals eerder al opgemerkt, is dit vooral het gevolg van de toegenomen export en de hogere prijzen van ruwe aardolie en aardolieproducten.

Omdat de groei van de productiewaarde van de werkvoorziening achterblijft bij die van de rest van de industrie, loopt de productiewaarde van de werkvoorziening als percentage van die in de rest van de industrie dan ook iets terug tot een magere 0,6 procent. Voor de realisatie van die productiewaarde heeft de werkvoorziening echter 14 procent van het aantal werknemers in de rest van de industrie nodig. En daarin is het arbeidsintensieve karakter van de activiteiten binnen de sociale werkvoorziening duidelijk te herkennen.

Rijksvergoeding kan arbeidskosten niet dekken

Voor de sociale werkvoorziening vormen de arbeidskosten al sinds jaar en dag de grootste kostenpost. Ze zijn bijna zes maal zo groot als de industriële inkopen of tien maal zo groot als de overige bedrijfskosten. De arbeidskosten voor de werkvoorziening bedragen ongeveer 8 procent van de arbeidskosten voor de rest van de industrie.

Van 1999 op 2000 zijn de arbeidskosten voor de sociale werkvoorziening met ruim 4 procent gestegen tot 2.230 miljoen euro. De arbeidskosten voor de rest van de industrie zijn 6 procent toegenomen in die periode. Binnen de werkvoorziening blijken de kosten van ambtenaren met bijna 8 procent duidelijk sterker gestegen te zijn dan de arbeidskosten van het totale SW-personeel. De stijging van de arbeidskosten van de WSW-ers blijft beperkt tot bijna 4 procent.

Aangezien het aantal ambtenaren in die periode nagenoeg gelijk gebleven is, zijn de arbeidskosten per ambtenaar ook toegenomen met bijna 8 procent. De stijging van de arbeidskosten voor de WSW-ers is deels toe te schrijven aan de toename van het aantal WSW-ers met bijna 2 procent. Na correctie voor dit volume-effect resteert voor de arbeidskosten per WSW-er nog een stijging van ongeveer 2 procent. De arbeidskosten per werknemer (WSW-er of ambtenaar) stijgen met bijna 3 procent.

Gemiddeld kost een werknemer in de sociale werkvoorziening 24 duizend¹⁰ euro in 2000. Voor een WSW-er is dat 22 duizend euro en aan een ambtenaar hangt een prijskaartje van 46 duizend euro. Ter vergelijking: in de rest van de industrie kost een werknemer gemiddeld 40 duizend euro en dat is ruim 3 procent meer dan in 1999. Een gemiddelde werknemer in de rest van de industrie is dus 16 duizend euro duurder. Uiteraard hangt dat voor een belangrijk deel samen met de samenstelling van het werknemersbestand in beide sectoren. In de industrie zijn immers relatief meer hooggeschoolden werkzaam dan in de sociale werkvoorziening en hooggeschoolden zijn nu eenmaal duurder.

De Rijksvergoeding is de belangrijkste subsidie die bedrijven in de sociale werkvoorziening ontvangen. Zij is bedoeld om minimaal de loonkosten van het WSW-personeel te dekken. In 2000 is voor een bedrag van 1.756 miljoen euro aan Rijksvergoeding ontvangen. Dat is ruim 2 procent meer dan de 1.717 miljoen euro die in 1999 werd ontvangen. Daarmee blijft de groei van de Rijksvergoeding dus duidelijk achter bij de groei van de arbeidskosten van de WSW-ers.

Al een aantal jaren op rij is er onvoldoende Rijksvergoeding ontvangen om de arbeidskosten van de WSW-ers te kunnen dekken. En het tekort aan Rijksvergoeding wordt steeds groter. Dat komt ook tot uitdrukking in de toename van de subsidieratio¹¹. Deze ratio bepaalt de mate waarin de arbeidskosten van de WSW-ers gedekt kunnen worden door de Rijksvergoeding. In 1999 kon bijna 6 procent van de arbeidskosten van de WSW-ers niet gedekt worden door de daarvoor bedoelde Rijksvergoeding. En in 2000 is dat al ruim 7 procent.

Opvallend genoeg is het aandeel SW-bedrijven dat onvoldoende Rijksvergoeding heeft ontvangen wel afgenomen. In 1999 blijkt bij 82 procent van de SW-bedrijven de Rijksvergoeding ontoereikend te zijn geweest om de arbeidskosten van hun WSW-ers te kunnen dekken. En in 2000 is dat bij 73 procent van de SW-bedrijven het geval. Dit kan deels het gevolg zijn van uitstroom van duur ouder personeel en instroom van goedkoper jonger personeel.

Toegevoegde waarde stijgt ook

In 2000 is in de sociale werkvoorziening voor een bedrag van 638 miljoen euro verbruikt aan grond- en hulpstoffen. Dat is ruim 3 procent hoger dan in 1999. Voor de industrie is deze verbruikswaarde met 21 procent duidelijk sterker toegenomen.

De verbruikswaarde bestaat uit inkopen van grond- en hulpstoffen, energiekosten en overige bedrijfskosten. Voor zowel de sociale werkvoorziening als de rest van de industrie wordt de stijging van de verbruikswaarde vooral veroorzaakt door een stijging van de inkopen van grond- en hulpstoffen. In 2000 zijn de verbruiksprijzen voor de

hele industrie 12,4 procent¹² hoger dan in 1999. In de industrie (exclusief SW) is de inkoopwaarde van grond- en hulpstoffen met 23 procent gestegen. Dit is vooral het gevolg van de hoge prijzen van aardolie en aardolieproducten. Voor de werkvoorziening stijgt de inkoopwaarde in 2000 slechts met 4 procent tot 394 miljoen euro. Dat komt met name doordat in de sociale werkvoorziening ook veel activiteiten plaatsvinden waarvoor geen (eigen) grond- en hulp-stoffen hoeven te worden aangeschaft.

Als gevolg van de hogere prijzen van gas en elektriciteit in 2000 zijn ook de energiekosten voor zowel de werkvoorziening als de rest van de industrie gestegen, maar het aandeel hiervan in de verbruikswaarde is zeer beperkt.

De toegevoegde waarde, het verschil tussen productiewaarde en de verbruikswaarde, bedraagt in 2000 bijna 522 miljoen euro voor de werkvoorziening en dat is bijna 5 procent hoger dan in 1999. In de industrie is de toegevoegde waarde met bijna 13 procent toegenomen in diezelfde periode. Slechts 1 procent van deze toegevoegde waarde is gerealiseerd in de sociale werkvoorziening.

Ook de toegevoegde waarde per werknemer in de SW ligt in 2000 met bijna 6 duizend euro weer iets hoger dan één jaar eerder. Toch blijft dit erg laag in vergelijking met de rest van de industrie, waar deze grootte in datzelfde jaar op 75 duizend euro uitkomt. Hierin is weer het arbeidsintensieve karakter van de activiteiten binnen de werkvoorziening herkenbaar. Daarnaast illustreert het de afwijkende doelstelling die de werkvoorziening heeft: werkgelegenheid bieden is een belangrijker doel dan toegevoegde waarde creëren of winst maken.

Zowel in de sociale werkvoorziening als in de rest van de industrie is de efficiency iets toegenomen van 1999 op 2000. Dat blijkt uit de afname van de arbeidskosten als percentage van de toegevoegde waarde. Desondanks zijn de arbeidskosten in de werkvoorziening ruim 4 maal zo groot als de toegevoegde waarde. Het zal duidelijk zijn dat dit vooral voor rekening komt van het WSW-personeel: de arbeidskosten van de ambtenaren bedragen 67 procent van de toegevoegde waarde. Voor de werkvoorziening is het dus niet mogelijk uit de toegevoegde waarde de beloningen van arbeid en kapitaal te betalen. Met andere woorden: zonder subsidies kan een SW-bedrijf niet voortbestaan. Om een zuiverder vergelijking met de industrie mogelijk te maken, zijn ook de netto arbeidskosten¹³ in de SW uitgedrukt als percentage van de toegevoegde waarde. In 2000 bedragen de netto arbeidskosten 91 procent van de toegevoegde waarde. Dat betekent dus dat de netto arbeidskosten wel uit de toegevoegde waarde bekostigd kunnen worden. Ter vergelijking: in de industrie vormen de arbeidskosten slechts 53 procent van de toegevoegde waarde.

Gemeentelijke bijdrage kan tekort niet dekken

Bedrijven in de sociale werkvoorziening kunnen een gemeentelijke bijdrage ontvangen wanneer ze een exploitatietekort hebben. Soms moeten SW-bedrijven echter ook interen op hun reserves om tegenvallende exploitatieresultaten te kunnen dekken.

In 2000 is 58 miljoen euro ontvangen aan gemeentelijke bijdragen. Dat is bijna 12 procent meer dan in 1999, maar nog altijd onvoldoende om de verslechtering van het resultaat voor belastingen teniet te kunnen doen. Terwijl in 1999 nog een positief saldo van 4 miljoen euro gerealiseerd werd, is in 2000 een tekort ontstaan van ruim 7 miljoen euro.

Ter vergelijking: in de industrie is het resultaat voor belastingen in 2000 met ruim 30 procent toegenomen tot 14.304 miljoen euro. Hierbij moet echter wel worden opgemerkt dat het resultaat voor belastingen in de sociale werkvoorziening een enigszins vertekend beeld geeft. Dat werd immers voor een belangrijk deel gerealiseerd met subsidies.

Hoewel het resultaat voor belastingen in de sociale werkvoorziening verslechterd is, is de allocatie van de gemeentelijke bijdrage verbeterd. Dat blijkt uit de daling van het percentage bedrijven dat dankzij ontvangst van de gemeentelijke bijdrage uit de rode cijfers blijft.

¹ De auteur is werkzaam bij de divisie Bedrijfseconomische Statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

² Onder 'bedrijven' wordt in dit artikel verstaan bedrijven met 20 of meer werknemers.

³ Hier zijn uitsluitend de bedrijven meegeteld die op 31 december van het verslagjaar nog actief waren. Deze gegevens zijn afkomstig uit de Productiestatistiek Sociale werkvoorziening 2000.

⁴ In deze cijfers zijn de overige personeelscategorieën, zoals WIW-ers en I/D-ers (de vroegere banenpoolers), buiten beschouwing gelaten. Hoewel bekend is dat deze groepen ook werkzaam kunnen zijn binnen de SW-bedrijven, zijn hierover geen exacte gegevens beschikbaar.

⁵ Onder 'WSW-er' wordt in dit artikel verstaan een werknemer die een arbeidsplaats heeft op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

⁶ Gegevens over uitstroom afkomstig uit: WSW-statistiek stand van zaken eind 2000, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2001.

⁷ Het genoemde percentage is berekend op basis van gegevens uit Bedrijfsvergelijking 2000 van het Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening (NOSW).

⁸ Onder 'industriële dienstverlening' wordt verstaan loonopdrachten waarvan de verwerkte grondstoffen en/of halffabrikaten door de opdrachtgever ter beschikking zijn gesteld.

⁹ Onder 'civiel- en cultuurtechnische dienstverlening' wordt verstaan aanleg en onderhoud van tuinen en plantsoenen, bouwobjecten, renovatie, weg- en waterbouw.

¹⁰ Hier is geen rekening gehouden met het aantal werknemers dat geen ambtenaar of WSW-er is, zoals bij voorbeeld WIW-ers en I/D-ers, zodat de arbeidskosten per werknemer in werkelijkheid nog lager zijn.

¹¹ Deze ratio wordt berekend door de arbeidskosten van de WSW-ers uit te drukken als percentage van de Rijksvergoeding. Een ratio groter dan 100 betekent dat de arbeidskosten onvoldoende gedekt worden door de Rijksvergoeding.

¹² Bron: De Nederlandse economie 2000, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2001.

¹³ Dat zijn de arbeidskosten die overblijven na aftrek van de Rijksvergoeding.